

Testovanie z cudzích jazykov – testovanie úrovne C1 Spoločného európskeho referenčného rámca a typy úloh v elektronickom testovaní z cudzích jazykov

Miroslava Jurenková
NÚCEM, Slovensko
miroslava.jurenkova@nucem.sk

Abstract

National Institute for Certified Educational Measurements (NÚCEM), within the national project “Increasing the quality of education in primary and secondary schools with the use of electronic testing”, has been developing e-testing software and e-tests to be used in Slovak classrooms since 2013. Moreover, NÚCEM is preparing for implementation of C1 level testing in 2017. The first experience has just been documented and results so far suggest that e-testing could support the assessment process, the analysis of results as well as, with an appropriate feedback to schools, the overall quality of education. Therefore, based on our initial and valuable experience with e-testing, and preparation of C1 level tests, the object of our paper is to outline the main outcomes and challenges of e-testing a C1 level testing with a focus on foreign language skills assessment. The paper provides basic information about the characteristics of C1 level tests, e-test item types used in testing foreign languages and provide some item samples.

Key words: testing, electronic testing, foreignlanguages, tests, types of tasks

A. Zavádzanie testovania na jazykovej úrovni C1

Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania sa od roku 2013 zaoberá prípravou externej časti maturitnej skúšky (ďalej „EČ MS“) a internej časti maturitnej skúšky (ďalej „PFIČ MS“) z druhého vyučovacieho jazyka pre bilingválne školy na jazykovej úrovni C1.

Na základe zistených štatistických údajov výsledkov testov EČ MS z cudzích jazykov možno konštatovať, že priemerná úspešnosť 641 žiakov 5-ročného štúdia (z celkového počtu žiakov 14 263) na maturitnej skúške 2013 z anglického jazyka, ktorí by boli cieľovou skupinou testovaných na úrovni C1 z anglického jazyka, ak by maturovali v roku 2017, bola 80,9 %. Z nemeckého jazyka išlo o 80 žiakov s priemernou úspešnosťou 67,2 % z celkového počtu 1 959 žiakov. Na maturitnej skúške 2014 sme u všetkých žiakov bilingválnych stredných škôl z anglického jazyka (886 žiakov z celkového počtu 14 198) identifikovali priemernú úspešnosť 76,8 % (ostatní žiaci dosiahli 60,5 %). Zo štatistického hľadiska je teda rozdiel medzi výsledkami žiakov bilingválnych a ostatných škôl

v anglickom jazyku mierne vecne významný. Z odborného hľadiska nepovažujeme dosiahnutú priemernú úspešnosť za vysokú, keďže takíto žiaci by zrejme mohli v teste C1 dosiahnuť odhadom aj oveľa nižšiu priemernú úspešnosť. V nemeckom jazyku je výraznejší rozdiel medzi žiakmi bilingválneho štúdia a ostatnými žiakmi maturujúcimi na úrovni B2, a to na úrovni strednej vecnej významnosti. Žiaci bilingválneho štúdia dosiahli priemernú úspešnosť 76,2 % (143 žiakov z celkového počtu 1 476). Ostatní žiaci mali priemernú úspešnosť v teste 52,0 %.

V súlade so Spoločným európskym referenčným rámcom pre jazyky vydaným Radou Európy (ďalej „SERR“) vypracoval NÚCEM v spolupráci so skúsenými autormi testov, stredoškolskými a vysokoškolskými pedagógmi a metodikmi špecifikáciu testu z druhého vyučovacieho jazyka pre testy jazykovej úrovne C1.

Test EČ MS a zadanie PFIČ MS sú teda určené maturantom bilingválnych stredných škôl, ktorí sa pripravujú na maturitnú skúšku z druhého vyučovacieho jazyka a počas svojho štúdia dosiahli úroveň *skúseného používateľa jazyka* (účinnú operačnú spôsobilosť/*Effective Operational Proficiency*), úroveň C1 podľa SERR. Podmienkou dosiahnutia komunikačnej úrovne C1 je zvládnutie všetkých jazykových štruktúr, lexiky a komunikačných spôsobilostí, ktoré sú vymedzené v rámci nižších referenčných úrovní SERR (A1, A2, B1, B2).

Testy EČ MS a zadania PFIČ MS z druhého vyučovacieho jazyka zodpovedajú úrovňou náročnosti úrovni C1 SERR. Rešpektujú obsah zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v platnom znení a vyhlášku č. 318/2008 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a sú vytvorené v súlade so Štátnym vzdelávacím programom z druhého vyučovacieho jazyka, úroveň C1 pre vyššie sekundárne vzdelávanie (ŠPÚ, 2012), ktorý bol schválený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 03. 09. 2013 s účinnosťou od 01. 09. 2016. Obsah testov EČ MS a zadaní PFIČ MS ďalej vychádza z Cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturantov z anglického, francúzskeho, nemeckého, ruského, španielskeho a talianskeho jazyka, úroveň C1 (ŠPÚ, 2012), ktoré boli schválené Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 03. 09. 2013 s účinnosťou od 01. 09. 2016.

V zmysle súčasnej platnej legislatívy je na administráciu testov EČ MS z druhého vyučovacieho jazyka úrovne C1 pridelených **120 minút** a na vypracovanie zadania PFIČ MS majú žiaci stanovený čas **60 minút**. Predpokladá sa, prebiehajúcimi úpravami v legislatíve, že testy EČ MS z druhého vyučovacieho jazyka úrovne C1 budú predĺžené na **150 minút** a na **90 minút** pre vypracovanie zadania PFIČ MS. Zámerom navýšenia časovej dotácie je pripodobniť toto testovanie k už existujúcim, medzinárodne uznávaným testovaniam, ako aj overiť

úroveň osvojenia si väčšieho rozsahu kompetencií žiakov v súlade so SERR v jednotlivých častiach testu.

Cieľom testu EČ MS úrovne C1 je zistenie úrovne osvojenia si komunikačných jazykových kompetencií integrovaných v nasledovných častiach: *počúvanie s porozumením, používanie jazyka* (gramatika a lexika), *čítanie s porozumením*.

Jednotlivé časti testu EČ MS budú obsahovať rôzne typy úloh zamerané na rôzne témy. Témy sú bližšie špecifikované v tematických okruhoch stanovených cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti maturantov z príslušných vyučovacích jazykov úrovne C1 a v Štátnom vzdelávacom programe pre druhý vyučovací jazyk úrovne C1. V jednotlivých častiach testu sa budú témy obmieňať.

V testoch EČ MS úrovne C1 budú použité dva hlavné **typy úloh**:

- úlohy s krátkou odpoveďou (ÚKO): úlohy na dopĺňovanie, cloze test, úlohy zamerané na tvorbu slov, úlohy zamerané na korekcie textov;
- úlohy s výberom odpovede (ÚVO): multiple choice (výber zo 4 možností), úlohy na prirad'ovanie.

Pokyny k úlohám v testoch EČ MS budú formulované v príslušnom vyučovacom jazyku. Ak si to bude typ testovej úlohy vyžadovať, bude uvedené vzorové riešenie.

Testy EČ MS úrovne C1 budú obsahovať **10 textov**:

- **3 nahrávky** v časti Počúvanie s porozumením (30 položiek – 40 minút),
- **3 texty** v časti Používanie jazyka (40 položiek – 50 minút),
- **4 texty** v časti Čítanie s porozumením (30 položiek – 60 minút).

Podrobnú charakteristiku testov EČ MS a zadaní PFIČ MS z druhého vyučovacieho jazyka úrovne C1 podľa jednotlivých častí uvádzame nižšie.

Počúvanie s porozumením

Cieľ: Overiť schopnosť žiaka dôsledne a efektívne počúvať dlhší hovorený prejav na abstraktné a zložité témy v príslušnom cudzom jazyku, dokonca aj vtedy, keď nie je zreteľne štruktúrovaný a vzťahy v ňom sú vyjadrené iba v náznakoch, porozumieť hovorenému prejavu a získať z neho informácie, potrebné na splnenie úlohy.

Čas: cca 40 minút.

Počet úloh: 3 úlohy vychádzajúce z audionahrávok rôznej dĺžky. Žiak si vypočuje každú nahrávku dvakrát. Na prečítanie položiek viazucich sa na text/y v každej úlohe má žiak pred počúvaním 2 minúty a na dokončenie práce na úlohách v rámci jednej úlohy má žiak po vypočutí nahrávky 30 sekúnd.

Charakteristika textov: Texty na počúvanie sú nahrané hovoriacimi, pre ktorých je daný cudzí jazyk rodným jazykom (C2). Hovoriaci používajú prevažne

medzinárodne akceptované varianty štandardnej výslovnosti, tempo reči je také, aké sa bežne vyskytuje v reálnych situáciách. Texty na počúvanie môžu obsahovať aj väčšie množstvo autentického zvukového materiálu, ktorý môže byť čiastočne prednesený aj v subštandardnom rečovom prejave (dialekt, idiolekt, sociolekt) a môže obsahovať idiomatické a hovorové výrazy alebo špecifické či odborné, v bežnej reči menej frekventované výrazy. Z dôvodu zvýšenia autentickosti rečového prejavu môžu určité časti nahrávok zámerné obsahovať aj sprievodné rušivé zvuky spôsobené napríklad hlukom na stanici, štadióne, v kaviarni, atď.

Zameranie textov, zdroje: Texty obsahujú témy, ktoré sú v súlade s cieľovými požiadavkami daného vyučovacieho jazyka a sú prevzaté z autentických materiálov. Zdrojmi sú masovokomunikačné prostriedky (tlač, internet, rozhlas, televízia).

Typy textov: Zastúpené sú texty monologického (napr. rozhlasové vysielania, oznamy, hlásenia, pokyny, prednášky, prezentácie) aj dialogického charakteru (diskusie, odborné diskusie, debaty, interview).

Tematické okruhy: Texty obsahujú témy, ktoré sú v súlade s cieľovými požiadavkami daného vyučovacieho jazyka. Tematicky sa môžu viazať aj na osoby, inštitúcie, udalosti, procesy, operácie, vzťahy, krajiny, kultúru a spoločnosť, v ktorej sa daný jazyk používa (každodenný život, životné podmienky, medzil'udské vzťahy, hodnoty a presvedčenia, znalosť reči tela, spoločenské konvencie a rituálne správanie). Texty nie sú po obsahovej stránke pre žiaka stresujúce alebo diskriminujúce.

Testované vedomosti a zručnosti: Globálne porozumenie – zachytenie hlavnej myšlienky a dôležitých informácií, selektívne porozumenie – vybrať a zhrnúť konkrétne informácie (aj z viacerých zdrojov), detailné porozumenie textu – zachytenie špecifických informácií, pochopenie štruktúry textu, rozpoznanie komunikatívnej funkcie výpovedí. Rozpoznanie aj implicitného významu, rozpoznanie dôležitosti informácií, identifikovanie jemných významových odtienkov v len naznačených postojoch a vzťahoch medzi hovoriacimi, pochopenie názorov, pocitov, nálad, zámerov.

Počet testových položiek: 30 položiek; (10 v prvej úlohe, 10 v druhej úlohe, 10 v tretej úlohe).

Typy testových úloh: multiple choice (výber zo 4 možností); úlohy na priradovanie; úlohy na doplňovanie.

Charakteristika testových úloh:

1. Úloha: obsahuje dva krátke audiotexty na spoločnú tému či tematický okruh, spolu v rozsahu približne 650 slov/maximálne 4 minúty (dialóg, interakcia medzi hovoriacimi). Za každým dialógom nasleduje 5 položiek s výberom

odpovede zo 4 možností, ktorých možnosti výberu sú dokončením hlavnej vety (spolu 10 položiek). Cieľom je overiť porozumenie pocitom, postojom, názorom, príčine, funkcii, súhlasu či zhode, postupu v určitej situácii, podstate, detailu. Dĺžka úlohy je približne 12 minút, vrátane inštrukcií.

2. Úloha: obsahuje dva krátke audiotexty na spoločnú tému či tematický okruh, spolu v rozsahu približne 650 slov/maximálne 4 minúty (dialóg, interakcia medzi hovoriacimi). Za každým dialógom nasleduje 5 položiek s výberom odpovede zo 4 možností, ktorých možnosti výberu sú dokončením hlavnej vety (spolu 10 položiek). Cieľom je overiť porozumenie pocitom, postojom, názorom, príčine, funkcii, súhlasu či zhode, postupu v určitej situácii, podstate, detailu. Dĺžka úlohy je približne 12 minút, vrátane inštrukcií.
3. Úloha: Táto úloha obsahuje východiskový audiotext pozostávajúci z výpovedí piatich hovoriacich alebo piatich prezentovaných názorov na určitú skutočnosť či spoločnú tému. Text má asi 750 slov (cca 4 minúty). Úloha je tvorená 2 základnými otázkami (zadaniami). Ku každej otázke sa vzťahuje 5 položiek (pod položkami sa myslí označenie hovoriacich 1 až 5). Obyčajne sa v nich žiada, aby žiak priradil jednu z 8 možností ku každému hovoriacemu či k prezentovanému názoru. Cieľom je zistiť, ako žiaci porozumeli postojom, názorom, špecifickým informáciám alebo hlavným informáciám či podstate textu, ako aj to, či sú schopní správne vyvodit' informácie z textu. Vzhľadom na stanovený cieľ je jedna z inštrukcií zameraná na preverenie porozumenia podstate prezentovaného (napr. *Vyberte zo zoznamu 8 východiskových možností k jednotlivým hovoriacim, aký názor najviac daná osoba zastáva/ o čom hovorí*), a druhá na zistenie špecifických informácií (napr. *Vyberte zo zoznamu 8 možností k hovoriacim 1 až 5, akú dovolenku považujú za ideálnu*). Dĺžka úlohy je približne 14 minút, vrátane inštrukcií. Pred počúvaním si žiak všetky položky pozorne prečíta. Počas počúvania rieši obe časti úlohy súčasne, nie je vyčlenená prestávka medzi jednotlivými otázkami.
4. Úloha: obsahuje jeden východiskový audiotext, ktorý má rozsah asi 700 slov (cca 4 minúty). Text je monologický, najčastejšie uvedený moderátorom či rozprávačom. Môže ísť napr. o prednášku alebo vysielanie zamerané na neodborné publikum v neutrálnom alebo semi-formálnom štýle. Úlohou žiakov je doplniť 10 viet s informáciami na základe audiotextu (10 položiek). Chýbajúce informácie sú vždy špecifikované presným počtom slov, ktoré treba doplniť. Cieľom je overiť porozumenie špecifickej informácii, vyjadrenému názoru. Celková dĺžka úlohy je približne 14 minút, vrátane inštrukcií.

Kritériá hodnotenia: Každá položka má hodnotu jedného bodu (za správnu odpoveď je pridelený 1 bod, za nesprávnu 0 bodov), spolu je možné získať 30

bodov. Východiskom pre hodnotenie je *Kľúč správnych odpovedí*. V tejto časti testu sa nehodnotia pravopisné chyby, pokiaľ nesprávny pravopis nezmení význam slova.

Používanie jazyka (gramatika a lexika)

Ciel': Pomocou receptívnych a produktívnych kontextualizovaných úloh overiť, ako žiak zvládol predpísaný rozsah gramatických štruktúr a slovnej zásoby, ako aj schopnosť používať jazyk v rôznych kontextoch.

Čas: Odporúčaná čas na riešenie tejto časti testu je 50 minút.

Počet úloh: 3 úlohy s textami rôznej dĺžky.

Dĺžka textov: Odporúčaná rozsah všetkých textov spolu je 900 – 1000 slov.

Charakteristika textov: Autentické, prípadne čiastočne upravené texty na požadovanej úrovni náročnosti. Texty sú obsahovo zamerané na témy vymedzené tematickými okruhmi definovanými v cieľových požiadavkách daného vyučovacieho jazyka. Sú rozšírené o lexiku z rôznych oblastí, najmä z oblasti populárno-vedeckej a odbornej, ale obsahujú aj ekonomické, právne a technické výrazy potrebné v bežnom živote.

Zameranie textov, zdroje: Texty písané pre širokú verejnosť, ktoré spadajú do kontextu spoločenského, profesijného a akademického života spoločnosti: on-line denníky, noviny, odborné časopisy, príručky, vedecké publikácie, správy, beletria, internet, brožúry – návody na obsluhu, návody na použitie.

Typy textov: Na komunikačnej úrovni C1 sa predpokladá použitie nasledujúcich typov textov a práca s nimi: publicistické texty – novinové články a správy (eseje, kritiky, fejtóny, reportáže, recenzie, úvodníky, komentáre); neformálne listy, články, blogy, e-mail; odborné texty (články v odborných časopisoch, príručkách, návody na obsluhu, návody na použitie); ukážky zo súčasnej literatúry.

Tematické okruhy: Texty obsahujú témy, ktoré sú v súlade s cieľovými požiadavkami daného vyučovacieho jazyka. Tematicky sa môžu viazať aj na osoby, inštitúcie, udalosti, procesy, operácie, vzťahy, krajiny, kultúru a spoločnosť, v ktorej sa daný jazyk používa (každodenný život, životné podmienky, medziľudské vzťahy, hodnoty a presvedčenia, znalosť reči tela, spoločenské konvencie a rituálne správanie). Texty nie sú po obsahovej stránke pre žiaka stresujúce alebo diskriminujúce.

Testované vedomosti, a zručnosti: Zistiť, do akej miery je žiak schopný vhodne a správne doplniť do textu chýbajúce slovo, použiť správnu gramatickú konštrukciu v kontexte, vyjadriť rovnakú funkciu iným spôsobom, identifikovať nadbytočné slová v texte na základe porozumenia vetnej štruktúre. Overiť úroveň osvojenia lexikálneho a gramatického repertoáru v rozsahu cieľových

požiadaviek daného vyučovacieho jazyka: napr. aj používanie skratiek, synonym, homonym, antonym, častých frazeologizmov, idiómov, hovoreného jazyka, obrazných pomenovaní, prísloví, pranostík a porekadiel; vysvetlenie významu osvojených slov opisom, výkladom, synonymom; rozoznávanie jemnejších odtieňov vo význame slov, využívanie odbornej slovnej zásoby, špecifických výrazových prostriedkov.

Počet testových položiek: 40 položiek; (20 v prvej úlohe, 10 v druhej úlohe, 10 v tretej úlohe).

Typy testových úloh: multiple choice (výber zo 4 možností); cloze test, úlohy na dopĺňovanie; úlohy zamerané na tvorbu slov; úlohy zamerané na korekcie textov.

Charakteristika testových úloh:

1. Úloha: vo východiskovom texte (cca 350 slov) tejto úlohy je zámerne vynechaných 20 miest – položiek. Približne v rovnakom pomere sa testuje lexika a gramatické štruktúry (sú ponúknuté 4 možnosti doplnenia). Súčasťou tohto typu úlohy je prvá vzorová položka. Cieľom je overiť lexikálne a gramatické vedomosti, ale aj porozumenie kontextu, v ktorom sa položka nachádza. Preveruje sa schopnosť používania kolokácií, rozlišovania odtieňov vo význame na základe predloženej skupiny slov, alebo aj schopnosť doplniť text na základe iných znalostí: spájanie slov s predložkami, gerundiom, infinitívom a podobne.
2. Úloha: obsahuje dve alternatívy. Úlohy označené písmenami a), b) sú alternatívnymi úlohami. Do testu je zaradená vždy len jedna úloha z predstavených alternatív.
 - a) vo východiskovom texte (cca 300 slov) tejto úlohy je zámerne vynechaných 10 miest – položiek. Testuje sa lexika a gramatické štruktúry (úloha s krátkou odpoveďou/cloze test). Súčasťou tohto typu úlohy je prvá vzorová položka. Cieľom je overiť lexikálne a gramatické vedomosti, ale aj porozumenie kontextu, v ktorom sa položka nachádza. Testujú sa napríklad členy, pomocné slovesá, predložky, zámená, spojky, prívlastky, časy a tvary sloves, frázové slovesá, spájacie výrazy, slová v ustálených frázach. Úlohou žiaka je dať slovo v zátvorke do správneho tvaru. Odpoveďou je jedno slovo alebo skrátený tvar.
 - b) vo východiskovom texte (cca 300 slov) tejto úlohy je zámerne vynechaných 10 miest – položiek. Testujú sa gramatické štruktúry (úloha s krátkou odpoveďou/dopĺňovanie). Súčasťou tohto typu úlohy je prvá vzorová položka. Cieľom je overiť gramatické vedomosti – slovesné tvary. Úlohou žiaka je dať slovo/slová v zátvorke do správneho gramatického tvaru. Odpoveďou je jedno alebo viac slov.

3. Úloha: obsahuje dve alternatívy. Úlohy označené písmenami a), b) sú alternatívnymi úlohami. Do testu je zaradená vždy len jedna úloha z predstavených alternatív.
- a) vo východiskovom texte (cca 300 slov) je zámerne vynechaných 10 miest – položiek. Pri každej položke je v zátvorke uvedený kmeň slova, na základe ktorého treba do kontextu doplniť slovo v správnom lexikálnom tvare. Testuje sa lexika: tvorba slov. Súčasťou tohto typu úlohy je prvá vzorová položka. Cieľom je overiť lexikálne vedomosti, ale aj porozumenie kontextu, v ktorom sa položka nachádza. Testuje sa napríklad schopnosť správneho použitia predpôň, prípon, zmien v kmeni slova, tvorby zložených slov alebo množného čísla.
- b) východiskový text (cca 300 slov) je rozčlenený do 10 riadkov a zameriava sa na porozumenie vetnej štruktúry. Cieľom je identifikácia a vypísanie nadbytočného slova v texte/riadku alebo aj potvrdenie, že syntax vety je správna a neobsahuje žiadne zbytočné slová. Pokiaľ je text dlhší a musí byť usporiadaný do viacerých riadkov, sú očíslované len tie riadky, z ktorých sa vyžaduje vypísanie prebytočného slova alebo potvrdenie správnosti vetnej štruktúry.

Kritériá hodnotenia: Každá položka má hodnotu jedného bodu (za správnu odpoveď je pridelený 1 bod, za nesprávnu 0 bodov), spolu je možné získať 40 bodov.

Východiskom pre hodnotenie je *Kľúč správnych odpovedí*. Pravopisné a gramatické chyby nie sú v tejto časti testu prípustné.

Čítanie s porozumením

Cieľ: Overiť schopnosť žiaka dôsledne a efektívne čítať široké spektrum náročných, dlhších textov v danom vyučovacom jazyku, porozumieť im a získať z nich informácie potrebné na splnenie úlohy.

Čas: Odporúčaný čas na riešenie tejto časti testu je 60 minút.

Počet úloh: 4 úlohy s textami rôznej dĺžky a náročnosti.

Dĺžka textov: Odporúčaný rozsah všetkých 4 textov spolu je asi 2400 slov.

Charakteristika textov: Skúsený používateľ jazyka už dokáže narábať so širokým spektrom textových druhov a žánrov. Texty sú prevzaté z autentických materiálov, vzťahujú sa na problematiku spoločenského, profesijného a akademického života. Môžu obsahovať aj odbornú terminológiu; slangové výrazy a hovorový štýl je v nich prípustný. Texty môžu byť doplnené vizuálnym materiálom alebo nesúvislým textom (diagramy, tabuľky, obrázky), z ktorých musí žiak tiež vedieť získať potrebné informácie.

Zameranie textov, zdroje: Texty písané pre širokú verejnosť, ktoré spadajú do kontextu spoločenského, profesijného a akademického života spoločnosti: on-line denníky, noviny, odborné časopisy, príručky, vedecké publikácie, správy, beletria, internet, brožúry, návody na obsluhu, návody na použitie.

Typy textov Na komunikačnej úrovni C1 sa predpokladá využitie nasledujúcich typov textov a práca s nimi: publicistické texty – novinové články a správy (eseje, kritiky, fejtóny, reportáže, recenzie, úvodníky, komentáre); neformálne listy, články, blogy, e-mail; odborné texty (články v odborných časopisoch, príručkách, návody na obsluhu, návody na použitie); ukážky zo súčasnej literatúry.

Tematické okruhy: Texty obsahujú akékoľvek témy, ktoré sú v súlade s cieľovými požiadavkami daného vyučovacieho jazyka. Tematicky sa môžu viazať aj na osoby, inštitúcie, udalosti, procesy, operácie, vzťahy, krajiny, kultúru a spoločnosť v ktorej sa daný jazyk používa (každodenný život, životné podmienky, medzil'udské vzťahy, hodnoty a presvedčenia, znalosť reči tela, spoločenské konvencie a rituálne správanie). Texty nie sú po obsahovej stránke pre žiaka stresujúce alebo diskriminujúce.

Testované vedomosti a zručnosti: Globálne porozumenie: zachytenie hlavnej myšlienky/hlavných informácií, selektívne porozumenie, detailné porozumenie textu: zachytenie podrobností, pochopenie štruktúry textu, rozpoznanie komunikatívnej funkcie výpovedí; rozpoznanie aj implicitného významu, rozpoznanie dôležitosti informácií, identifikácia jemných významových odtienkov postojov a názorov, ktoré sú len naznačené.

Počet testových položiek: 30 položiek; (9 v prvej úlohe, 6 v druhej úlohe, 6 v tretej úlohe, 9 v štvrtej úlohe).

Typy testových úloh: úlohy na priradovanie; úlohy na doplňovanie (zhrnutie textu); multiple choice (výber z 3 – 4 možností).

Charakteristika testových úloh:

1. Úloha: obsahuje 3 krátke texty zo spoločného tematického okruhu (aj z rozličných zdrojov) v rozsahu celkovo cca 600 slov. Spoločný tematický okruh je uvedený v inštrukciách na začiatku úlohy. Môžu to byť napríklad 3 rozhovory s odborníkmi či informácie k trom rôznym témam týkajúcich sa zdravia, podnikania, športu a podobne. Za každým krátkym textom sú 3 položky, úloha teda obsahuje spolu 9 položiek (vždy s výberom odpovede zo 4 možností). Dôraz sa kladie na porozumenie krátkym textom, porozumenie detailom, názorom, tónu, zámeru, hlavnej myšlienke, dôsledkom a následkom, postojom a tiež prvkom organizácie textu (uvádzanie príkladov, porovnávanie, referencie – dôkaz). Často využívanými textami sú najmä rozhovory so slávnymi ľuďmi, spevákmi či hercami, vyjadrujúcimi svoje

postoje a názory alebo inštrukcie k zapojeniu sa do súťaže, odborné inštrukcie, návody a postupy.

2. Úloha: obsahuje text, v ktorom je vynechaných 6 miest/odsekov. Ide o úlohu na priradovanie. Za textom je ponúknutých 7 odsekov na doplnenie, každý z nich sa dá použiť len raz a jeden je navyše. Rozsah východiskového textu je asi 300 slov a rozsah odsekov je spolu asi 300 slov. Cieľom je overiť porozumenie štruktúre textu a schopnosť sledovať vývoj deja v texte. Testuje sa porozumenie kohéznym a koherentným prvkom textu a globálne porozumenie textu (slová a frázy indikujúce časovú postupnosť, príčinu, efekt, dôsledok, porovnávanie argumentov, parafrázovanie slov, použitie zámen, opakovania, slovesných časov). Zdrojom východiskového textu je obyčajne beletria alebo aj odborné či publicistické texty.
3. Úloha: obsahuje východiskový text, za ktorým nasleduje 6 viet v ktorých chýbajú slová. Vety nie sú v tom poradí, v akom sú usporiadané informácie v texte. Úlohou žiaka je doplniť vety s využitím jedného alebo dvoch slov. Tieto slová obsahovo vychádzajú z textu, avšak žiak môže doplniť aj synonymá, ktoré sa do viet významovo hodia podľa kontextu. Rozsah východiskového textu je približne 600 slov. Dôraz sa kladie na porozumenie dlhšiemu textu, detailom, špecifickým informáciám, dôsledkom a následkom. Voľba východiskových textov má rôznorodé tematické zastúpenie. V úlohe môžu byť použité aj ukážky zo súčasnej literatúry.
4. Úloha: reprezentuje úlohu na priradovanie. Dôraz sa kladie na porozumenie špecifickým informáciám, detailom, názorom alebo postojom. Položky (9 tvrdení alebo otázok) sa obyčajne nachádzajú pred textom, čiže žiak si najprv prečíta, čo má v texte hľadať. Úloha ďalej obsahuje východiskový text, ktorý je tvorený 4 odsekmi (A – D). Ide o 4 rôzne texty na spoločnú tému (napríklad recenzie kníh, vyjadrenia odborníkov k spoločnej téme) spolu v dĺžke asi 600 slov. Tvrdenia či otázky treba priradiť k jednotlivým odsekom. Ak sú prezentované vyjadrenia odborníkov, odseky môžu byť pomenované menami odborníkov (A: Anna, B: Brian, C: Cindy, D: David). Všetky otázky/tvrdenia sú koncipované tak, že majú spoločný začiatok, napr.: *Ktorý respondent/Kto hovorí/uvádza/zdôrazňuje/spomína, že študenti majú počas štúdia na VŠ vždy pracovať?* Jeden odsek môže byť priradený aj viackrát. Využíva sa rôznorodosť zdrojov vrátane článkov či recenzií, v ktorých rôzni ľudia diskutujú o dielach, knihách, záujmoch a pod.

Kritériá hodnotenia: Každá položka má hodnotu jedného bodu (za správnu odpoveď je pridelený 1 bod, za nesprávnu 0 bodov), spolu je možné získať 30 bodov. Východiskom pre hodnotenie je Kľúč správnych odpovedí. Pravopisné a gramatické chyby nie sú v tejto časti prípustné.

Charakteristika PFIČ MS z druhého vyučovacieho jazyka, úroveň C1

Ciel': Overiť schopnosť žiaka písať samostatne, žánrovo, štylisticky a gramaticky adekvátne, jasne, zrozumiteľne a na primeranej úrovni podľa cieľových požiadaviek daného druhého vyučovacieho jazyka úrovne C1 SERR.

Čas: 90 minút. Rozsah: 220 – 250 slov.

Počet úloh: Jedna úloha, tematicky vychádzajúca z cieľových požiadaviek daného druhého vyučovacieho jazyka úrovne C1 SERR.

Testované oblasti a zručnosti:

- I. obsah textu: rozpracovanie obsahu/vyjadrenie sa k jednotlivým bodom zadania, zrozumiteľnosť a jasnosť vyjadrenia obsahu.
- II. členenie a stavba textu: vlastnosti požadovaného žánru, grafické členenie do odsekov, logické prepojenie myšlienok (kompozícia a štylizácia).
- III. gramatika (morfológia, syntax, pravopis): správnosť používania jazykových štruktúr, náročnosť použitia syntaktických konštrukcií, výskyt gramatických a pravopisných chýb.
- IV. slovná zásoba: rozsah slovnej zásoby, primeranosť a vhodnosť slovnej zásoby, variabilita v používaní slov.

Testová úloha: Riadené písanie na základe slovného alebo vizuálneho podnetu.

Úloha má obyčajne štruktúrované zadanie (3 – 5 bodov).

Typy textov: motivačný list, životopis, odporúčanie, žiadosť, sťažnosť, reklamácia, poznámky z prednášok, správa, blog, esej, opis a imaginatívny text, príbeh, esej, recenzia, referát, diskusný príspevok.

Kritériá hodnotenia: *Pokyny a kritériá na hodnotenie PFIČ z druhého vyučovacieho jazyka.*

B. Elektronické testovanie (typy úloh z cudzích jazykov)

Pre jednotlivé typy úloh v cudzích jazykoch je potrebné prispôsobenie do elektronickej podoby testovania. V súčasnosti máme k dispozícii tieto typy úloh.

- **Multiple choice** (s 1 možnou odpoveďou – **Single choice**)
- **Multiple choice** (s viacerými možnými odpoveďami)
- **Fill** (1 prázdne pole na odpoveď)
- **Custom Fill** (viac polí na odpoveď)
- **Ordering**
- **Single choice matrix**
- **Multiple choice matrix**
- **Marking words in the text**
- **Drag & Drop**

- **True/false**
- **Hotspot**
- **File upload**

V prehľade nižšie uvádzame možnosti využitia typu úloh z klasickej „papierovej“ verzie do elektronickej v jednotlivých častiach testu.

Počúvanie s porozumením:

- Úloha s alternatívnou možnosťou odpovede (z 3/4 možností/ obrázkov): SINGLE CHOICE;
- Dopĺňovanie – slov do tabuľky/viet: CUSTOM FILL;
- Dopĺňovanie – zhrnutie textu: CUSTOM FILL;
- Pravda/Nepravda/Neuvedené: SINGLE CHOICE;
- Prirad'ovanie – obrázkov: DRAG AND DROP;
- Prirad'ovanie – názvov (bez možnosti navyše): SINGLE MATRIX;
- Prirad'ovanie – názvov (s možnosťou navyše) DRAG AND DROP SINGLE MATRIX;
- Prirad'ovanie – viet, alebo častí viet k sebe navzájom SINGLE MATRIX;
- Usporiadanie – viet/obrázkov ORDERING.

Gramatika a lexika

- Cloze test: CUSTOM FILL;
- Dopĺňovanie – slovotvorba: CUSTOM FILL;
- Dopĺňovanie – výber z banky slov: DRAG AND DROP (pre úlohy s kratším textom – A1 a A2) CUSTOM FILL (pre úlohy s dlhším textom – B1 a B2) a tak isto aj dopĺňovanie – výber z dvojíc v banke slov (napr. RJ);
- Dopĺňovanie – úprava gramatických/lexikálnych tvarov: CUSTOM FILL;
- Dopĺňovanie – lexikálnych tvarov: CUSTOM FILL;
- Úloha s alternatívnou možnosťou odpovede – (z 3/4 možností): SINGLE CHOICE.

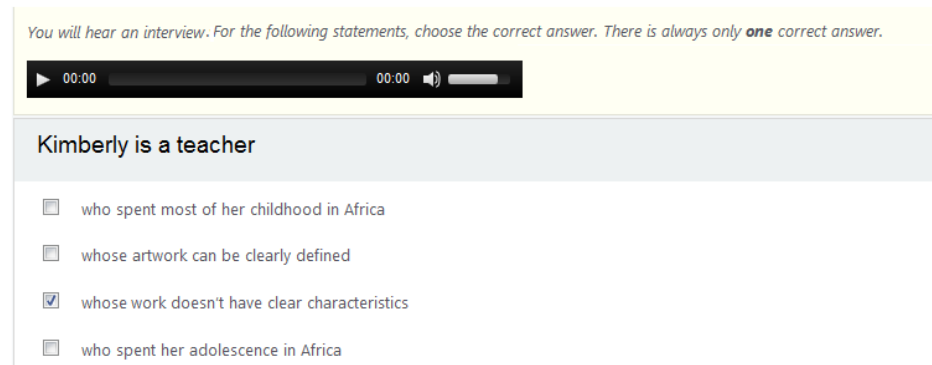
Čítanie s porozumením

- Úloha s alternatívnou možnosťou odpovede – (z 3/4 možností): SINGLE CHOICE;
- Pravda/Nepravda + Odsek: MARKING TEXT/MULTIPLE MATRIX/ SINGLE CHOICE;
- Prirad'ovanie – nadpisov/otázok/viet do textu: CUSTOM FILL;
- Prirad'ovanie – obrázkov: ORDERING;
- Dopĺňovanie – slov do tabuľky/viet: CUSTOM FILL;
- Dopĺňovanie – zhrnutie textu: CUSTOM FILL;
- Usporiadanie – obrázkov: ORDERING;
- Usporiadanie – častí textu: ORDERING.

Ťažkosti pri transformácii klasických typov úloh do elektronickej podoby môžu nastať, ak sa daná otvorená položka problematicky skóruje – ide napr. o doplnenie dvoch rozličných slov do jednej vety, pričom môže nastať napr. takáto situácia (keďže nejde o slovné spojenie). Správnu odpoveďou v prípade úlohy na dopĺňovanie obsahujúcej vetu: The growing of ____ and ____ helped Hawaii's economy very muchy (2 words) je kombinácia slov *sugarcane* a *pineapples*. Ak by však študent napísal na vynechané miesta dvakrát to isté slovo – napr. *sugarcane* a *sugarcane*, systém by vyhodnotil jeho odpoveď ako správnu.

Dovolíme si na záver uviesť niekoľko príkladov testových položiek používaných v systéme e-Test, ktoré by v budúcnosti mohli poslúžiť jednak pri zavádzaní testovania na úrovni C1, a jednak pri vytváraní tzv. adaptívnych testov (testy „šité na mieru“ pre konkrétneho žiaka – podľa jeho preukázaných schopností).

Na obrázku 1 je elektronicná podoba „klasickej“ položky s výberom odpovede spomedzi 4 možností, pričom správna je iba jedna.

The screenshot shows a digital test interface. At the top, there is a yellow banner with the text: "You will hear an interview. For the following statements, choose the correct answer. There is always only **one** correct answer." Below this is a black audio player with a play button, a progress bar at 00:00, and a volume icon. The main content area has a light blue header with the text "Kimberly is a teacher". Below the header is a list of four options, each with a checkbox: "who spent most of her childhood in Africa", "whose artwork can be clearly defined", "whose work doesn't have clear characteristics" (which is checked), and "who spent her adolescence in Africa".

Obrázok 1: Ukážka úlohy s výberom odpovede: single choice

Na obrázku 2 vidíme príklad na položku typu Custom Fill, pri ktorej je však zložitejšie skórovanie než pri jednoduchých úlohách s výberom odpovede, čo predstavuje pre tvorcov položiek/testov dlhšiu a náročnejšiu prípravu.

Using Cell Phones in School

*Vypočujte si rozprávanie o výhodách a nevýhodách používania mobilných telefónov v škole. Po vypočutí nahrávky doplňte vety, ktoré sú zhrnutím textu. Doplňte vždy iba **jedno slovo**, ktoré však nemusí byť v tom tvare slova (v slovnom druhu), v akom ste ho počuli v nahrávke.*

▶ 00:00 | 06:23 🔊

Students can _____ a person in an emergency if they have cell phones.

Cell phones help if parents or children _____ to contact emergency numbers.

Calling children _____ a school office phone line may cause some trouble.

Learning through cell phone _____ makes students find out some study material.

Using websites teachers may _____ interesting lessons.

If students text during their lessons, they may not be able to _____ on learning.

Showing school places on the Internet is not _____ for school.

Obrázok 2: Ukážka úlohy na doplňovanie – Custom Fill

Na obrázku 3 je úloha na zorad'ovanie, v ktorej žiak usporiada náhodne pomiešané možnosti odpovede (v tomto prípade obrázky) napríklad podľa sekvencie udalostí vo vypočutej nahrávke.

Náhľad úlohy: How to Behave on School Trip

How to Behave on School Trip

Vypočujte si pokyny učiteľa na školskom výlete. Na základe vypočutého zoradíte obrázky do správneho poradia.

☰ 0:00 🔊

Obrázok 3: Ukážka úlohy Ordering

V úlohe typu Drag and Drop žiak potiahne myšou možnosť odpovede a umiestni ju do prázdneho políčka v texte. Takýmto spôsobom sa dá transformovať ktorákoľvek úloha na priradovanie, resp. výber z banky slov.

Mein Leben auf dem Bauernhof

Prečítajte si nasledujúci text. Sú v ňom vynechané slová. Máte k dispozícii 8 slov. Vyberte z nich 5 a doplníte ich na príslušné miesta v texte. Každé slovo použijete iba raz. Tri slová nebudete potrebovať.

Von Juliette (11 Jahre)

Meine Familie besitzt einen tollen Bauernhof in Wöllstein. Auf unserem Bauernhof leben fünf Hunde, drei Katzen, zwei Pferde, sieben Schafe und fünf Lämmer. Fast jeden Mittag nach der Schule oder am Wochenende fahren mein Bruder Niklas, meine Mama, mein Vater und ich zu unserem Bauernhof, um die Tiere zu versorgen. lassen wir unsere Hunde raus, dann macht Vater den Hof sauber. In der Zwischenzeit spielen ich und Niklas mit Smila und Grol der Wiese. Dann gehe ich zu Lieblingspferd Tasunkel. Nach einer Weile hole ich eine Karotte für Tasunkel aus meiner Tasche und er frisst sie mir aus der Hand. Reiten darf ich leider nicht mehr auf Tasunkel, er schon so alt ist. Vati holt dann die Pferde und treibt sie ebenfalls in den Stall. Wir geben noch den Pferden und Schafen Heu zum Fressen. Es ist schon spät und wir nach Hause fahren. Ein schöner Tag mit den Tieren ist zu Ende.

Printer gre nepozitívne odpovede

Obrázok 4: Ukážka úlohy Drag and Drop

Na obrázku 5 vidíme príklad úlohy typu Multiple Matrix, čiže ide o maticu s viacerými správnymi odpoveďami v riadku, čo sa dá v cudzích jazykoch využiť napr. pri úlohách typu pravda/nepravda + odsek.

История Дня 8 Марта

Prečítajte si nasledujúci text. Rozhodnite o každom z tvrdení, či je pravdivé – верно(A) alebo nepravdivé – неверно(B). Uveďte vždy aj označenie toho odseku (a), (b), (c), (d) alebo(e), na základe ktorého ste rozhodli o pravdivosti alebo nepravdivosti daného tvrdenia. Vždy existuje iba jedno správne riešenie.

(a) Наверное, многие из вас не знают историю 8 Марта. Это праздник, который мы ежегодно отмечаем – женский день. А начиналось

9. *Prečítajte si nasledujúci text. Označte pri každom z tvrdení, či je pravdivé – верно alebo nepravdivé – неверно a označte aj odsek (a), (b), (c), (d) alebo (e), na základe ktorého ste rozhodli o pravdivosti alebo nepravdivosti daného tvrdenia. Vždy existuje iba jedno správne riešenie.*

	Верно	Неверно	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)
В середине XIX века американские женщины требовали повышения зарплат.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
В России начали отмечать женский день с 1917 года.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
В Древнем Риме все женщины получали подарки в женский день.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Obrázok 5: Ukážka úlohy Multiple Matrix

Elektronické testovanie prináša mnoho výhod, ale je zároveň veľkou výzvou nielen pre autorov úloh či testov, ale aj pre vývojárov softvéru. Súčasne treba spomenúť, že nie je možné ponechať hodnotenie otvorených úloh iba na elektronicky systém, ktorý, pochopiteľne, neberie do úvahy akceptovateľné odchýlenie od kľúča správnych odpovedí (napr. preklepy, resp. znaky navyše – dvojitá medzera, bodka za odpoveďou, nekorektne napísaný apostrof a pod.). Preto popri automatickom vyhodnocovaní odpovedí e-Testom prebieha následne aj manuálna kontrola žiackych odpovedí, pri ktorej, čo je pozitívne, môžu žiaci body už len získať.

Zavádzanie testovania na úrovni C1 je podobne veľkou výzvou smerom k tvorcom testov, k učiteľom cudzích jazykov a v neposlednom rade k samotným študentom bilingválnych stredných škôl. Veríme, že náš príspevok i prezentácia môžu byť jednou z pomôcok pri postupnej príprave na realizáciu Maturity 2017.

Poznámka

Tento príspevok prináša čiastkové výsledky riešenia projektu *Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania* a ukážku priebežných výsledkov vytvárania a prípravy národného testovania z druhého vyučovacieho jazyka na jazykovej úrovni C1 podľa SERR.

Použitá literatúra

Špecifikácia testov a zadaní písomnej formy z druhého vyučovacieho jazyka úroveň C1 pre externú časť a písomnú formu internej časti maturitnej skúšky v školskom roku 2016/2017. (2014). Bratislava: NÚCEM.

Resumé

Zavedenie testovania jazykovej úrovne C1 v súlade so Spoločným európskym referenčným rámcom pre jazyky na maturitnej skúške z druhého vyučovacieho jazyka na bilingválnych školách podľa vyhlášky MŠ SR č. 318/2008 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách v znení neskorších predpisov je novinkou platnou od Maturity 2017. Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania predbežne identifikoval výsledky žiakov tejto cieľovej skupiny a porovnal ich priemernú úspešnosť v testoch úrovne B2 s ostatnými žiakmi. V príspevku zhrnieme tieto výstupy a zameriame sa na to, ktoré informácie môžu pomôcť učiteľom a žiakom pripraviť sa na testovanie na úrovni C1. Predstavíme navrhovanú štruktúru testov úrovne C1 s ukážkami úloh. Príspevok poskytne aj informácie o doterajších výsledkoch a perspektívach elektronického testovania z cudzích jazykov realizovaných v rámci projektu *Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania*.

Predstavíme si vizualizáciu rôznych typov úloh v elektronickom prostredí a načrtneme trendy v elektronickom testovaní a tvorbe e-úloh z cudzích jazykov.

Kľúčové slová: testovanie, elektronické testovanie, cudzie jazyky, testy, typy úloh

Kontaktné údaje

PaedDr. Miroslava Jurenková
Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania
Žehrianska 9
851 07 Bratislava
miroslava.jurenkova@nucem.sk